Crnogorsko-turski rat (1852–1853)

Iz Wikipedije, slobodne enciklopedije

Crnogorsko-turski rat 1852—1853. je bio sukob kneževine Crne Gore i Osmanskog carstva.

Crnogorsko-turski rat (1852–1853)	
Datum	23. novembar 1852 – 1. februar 1853.
Lokacija	Kneževina Crna Gora, Hercegovina
Casus belli	Pomoć hercegovačkim ustanicima
Ishod	Crnogorska pobjeda
Teritorijalne promjene	Bez bitnijih promjena
Sukobljene strane	
Crna Gora	Osmansko carstvo
Komandanti i vođe	
Knez Danilo Petrović, Đorđije Petrović, Mirko Petrović, Jakov Daković.	Šablon:Country data Ottoman Empire Omer-paša Latas, Šablon:Country data Ottoman Empire Osman-paša, Šablon:Country data Ottoman Empire Selim bijeg barski, Šablon:Country data Ottoman Empire Mustafa paša.
Snage	
15000	40000
Žrtve i gubici	
2000	5000

Sadržaj/Садржај [sakrij/сакриј]

Pozadina [uredi - уреди | uredi kôd]

Otomansko carstvo počelo je rat protiv Crne Gore, da bi kaznilo Crnogorce zbog pomoći Hercegovcima u borbi protiv Turaka i spriječilo Crnu Goru da postane kneževina s knezom Danilom Petrovićem na čelu. Poslije odbijanja Crne Gore da se preda, Turci su krenuli 23. novembra 1852. ka Cetinju sa 25.000 vojnika u namjeri da razbiju crnogorsku vojsku koja je brojala oko 9.000 vojnika, ali su se povukli poslije intervencije evropskih sila - Rusije i Austrije koje su izdejstvovale prekid borbi u februaru 1853. Iz rata je Crna Gora izašla materijalno iscrpljena ali i moralno ojačana, a nezavisnost je izborila i uspostavila granice prema Otomanskom carstvu poslije pobjede nad turskom vojskom u bici na Grahovcu 1858.

Odnos snaga [uredi - уреди | uredi kôd]

Turska armija, u jačini od 33.400 vojnika i oficira, napala je Crnu Goru u četiri kolone. Prvi odred od 17.400 vojnika i oficira, pod neposrednom komandom Omer-paše Latasa i skadarskog vezira Osman-paše, kretao se od Spuža ka Martinićima i Ostrogu. Drugi odred, u jačini od 7.000 vojnika, pod komandom Selim-bijega barskog i Mustafa-paše, kretao se od Bara ka Crmnici. Treći odred, pod komandom Ismail-paše, u jačini od 5.000 vojnika i oficira, imao je zadatak da od Nikšića prodre niz Ostroški klanac i što prije uspostavi vezu sa glavninom turske vojske. Četvrti odred, od 4.000 vojnika i oficira, pod komandom Derviš-paše, divizijskog generala, kretao se ka Grahovu s ciljem da po ovladavanju Grahovom pokuša prodor ka Trešnjevu i dalje ka središtu Crne Gore. Omer-paša komandovao je operacijama iz Podgorice.

Crnogorske snage u odbrani činili su borački sastavi četiri crnogorske nahije u jačini od oko 10.000 boraca. Glavnina, pod neposrednom komandom knjaza Danila, bila je koncentrisana prema Spužu i Podgorici. Na sektorima prema Crmnici na sporednom pravcu, snagama je komandovao Đorđije Petrović. A na sektoru prema Nikšiću, sa malim odredom Crnogoraca, uputio se vojvoda Mirko Petrović, dok su prema Grahovu ostajale samo snage vojvode Jakova Dakovića, oslonjene na pomoć koju su im nesebično pružali manji odredi iz Cuca.

Pomoćne crnogorske snage u jačini od oko 10.000 ratnika činili su sastavi iz Bjelopavlića, Pipera, Kuča, Rovaca i Morače i imale su zadatak da dejstvuju u sastavu odreda na sporednim pravcima, a djelimično kao djelovi ubačeni u neprijateljsku pozadinu.

Ratna dejstva [uredi - уреди | uredi kôd]

Operacije su otpočele 29. decembra 1852. (po julijanskom kalendaru) 9. januara 1853. godine istovremenim napadom turskih snaga na Crmnicu, Grahovo, Brda i Moraču. Prvog dana ratovanja žestoke borbe vođene su u Župi nikšićkoj, gdje se nalazio vojvoda Mirko Petrović sa odredom od oko 150 boraca, sastavljenom uglavnom iz Katunske nahije i Župe. Žestoke borbe vođene su i u Crmnici, gdje su u početku turske jedinice imale za protivnika samo nekoliko stotina Crmničana. Pružali su očajnički otpor. Čak su žene i djeca učestvovali u okršajima. Ubrzo im stižu pojačanja iz Katunske i Riječke nahije i ovaj dio fronta je stabilizovan, a Turci primorani da iz napada prijeđu u odbranu.

Borbe oko Martinića [uredi - уреди | uredi kôd]

Žestoke borbe vođene su i u Martinićima. Tu su, takođe, turske snage zaustavljene, dok je na sektoru prema Grahovu došla do punog izražaja turska brojčana i materijalna nadmoć. Komandant odbrane Grahova Jakov Daković bio je zarobljen i ubijen. Do ovakvog razvoja događaja došlo je pošto Daković nije uvažio uputstva knjaza Danila o elastičnoj odbrani, već je sa svojim snagama ostao u utvrđenom položaju.

Najznačajnija ratna dejstva izvođena su na liniji Podgorica-Spuž–Ostroški klanac–Nikšić, gdje je, po zamisli turskog glavnokomandujućeg, po spajanju dviju turskih grupacija trebalo ovladati lijevom obalom Zete. Ovaj pravac trebalo je da posluži kao operativna osnovica za izvođenje glavnog udara po strategijskom pravcu Podgorica–Kokoti–Carev Laz-Rijeka Crnojevića.

Dok su u dolini Zete vođeni žestoki bojevi, a naročito na Visočici 16. januara 1853, dotle su snage Ismail-paše iz Nikšića krenule jednim dijelom ka Planinici, a drugom ka Župskom manastiru. Tu su se sukobili sa županskim ustanicima i vojvodom Mirkom Petrovićem. Snage koje su se kretale ka Poviji zaustavljene su, dok se vojvoda Mirko Petrović poslije žestokog okršaja kod Župskog manastira, koji su Turci uspjeli da zapale, povukao sa svojim odjeljenjem u Ostroški klanac. Najzad su snage Ismail-paše uspjele da neutrališu i crnogorski otpor na liniji Kunak-Povija-Ostrog, zauzmu Donji manastir i primoraju vojvodu Mirka da se brani iz utvrde u Gornjem manastiru.

U međuvremenu, turske snage koje su nadirale iz pravca Spuža uspostavile su kontakt sa snagama Ismail-paše.

Odbrana manastira Ostrog [uredi - уреди | uredi kôd]

Zaposijedanjem čitave lijeve obale Zete, Turci su odsjekli sjeverna crnogorska plemena od glavnine. Time je i položaj branilaca Ostroga (52 Crnogorca, pod komandom vojvode Mirka Petrovića) postao gotovo beznadežan. Hrabro držanje branilaca, ući će u legendu kao primjer najvećih pregnuća u ovom ratu.

Dok su Turci palili sela u dolini Zete, i stalnim bombardovanjem i jurišima pokušavali da slome otpor branilaca Ostroškog manastira, u Cerovu, na desnoj obali Zete prikupila se glavnina crnogorskih snaga. Desnim krilom oslanjale su se one crnogorske snage koje su držale položaje na najosjetljivijem dijelu fronta, na liniji Zagreda – Zagarač – Sađavac – Kokoti. Dvojici zatočnika iz Manastira pošlo je za rukom da se noću provuku kroz turski raspored snaga i obavijeste knjaza Danila u Cerovu. Knjaz je izdvojio odred od 300 probranih ratnika, pod komandom Pera Tomova Petrovića, koji je tokom noći 20. januara neopaženo prišao turskim položajima, sa južne strane Ostroškog manastira i litice, i izvršio iznenadni juriš na turski borbeni raspored nanoseći im teške gubitke (oko 150 poginulih Turaka i deset Crnogoraca). Istovremeno, branioci manastira su izvršili proboj i spojili se sa odredom pera Petrovića, a zatim se svi zajedno brzo povukli.

Poslije ostroške operacije nastupilo je zatišje na čitavom ratištu. Omer-paša je oklijevao da otpočne opšti napad na glavninu crnogorskih snaga i prodiranje u dubinu crnogorske slobodne teritorije. Sa viševjekovnim iskustvom iz crnogorsko-turskih ratova to oklijevanje se čini potpuno razumnim.

Knjaz Danilo je očekivao da će Pariski mir povoljno riješiti crnogorske odnose sa Turskom. Evropska diplomatija, međutim, razočarala je i ogorčila knjaza Danila i Crnogorce. Neposrednim angažovanjem u Beču i Parizu knjaz Danilo je uspio da skrene pažnju evropske diplomatije na Crnu Goru i postavi je kao problem u spletu istočne politike. Ali, po povratku sa evropske turneje sa još većom energijom sređuje prilike u zemlji, i potpaljuje fitilje nacionalno-oslobodilačkog bunta u susjednim krajevima, naročito u Hercegovini. Ustaničke snage u sjeverozapadnoj Crnoj Gori i Hercegovini, koje još od Omer-pašine 1852. godine ne odlažu oružje, sada dobijaju i njegovu javnu podršku.

Povezano [uredi - уреди | uredi kôd]

- Istočno pitanje
- Nevesinjska puška
- Srpsko-turski ratovi (1876–1878)
- Drugi Srpsko-turski rat
- Crnogorsko-turski rat
- Rusko-turski rat (1877–1878)
- Orden knjaza Danila I

Kategorije: Crnogorsko-turski ratovi | Novovjekovni ratovi